

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2022.3.56>

ADMINISTRACYJNOPRAWNY MECHANIZM WSPÓŁDZIAŁANIA PODMIOTÓW SEKTORA BEZPIECZEŃSTWA I OBRONY W CELU ZAPEWNIENIA BEZPIECZEŃSTWA NARODOWEGO: DEFINICJA KONCEPTUALNA I CELOWA

Andrii Varkhov

student Naukowo-Badawczego Instytutu Prawa Publicznego (Kijów, Ukraina)

ORCID ID: 0000-0002-5637-2924

varkhovandrii@ukr.net

Adnotacja. Ustalono, że przeznaczenie tego mechanizmu jest reprezentowane poprzez podwójne znaczenie jego celu. W wąskim znaczeniu jest to kształtowanie ram prawnych dla wspólnych działań podmiotów sektora bezpieczeństwa i obrony w celu identyfikacji, terminowego reagowania, podejmowania środków przeciwdziałania i likwidacji skutków zagrożeń dla interesów narodowych i wartości Ukrainy, a także monitorowania ich realizacji. W szerokim rozumieniu oznacza to ukształtowanie efektywnego systemu bezpieczeństwa narodowego, wzmocnienie zdolności instytucjonalnych uprawnionych podmiotów w celu zapewnienia jak najbardziej efektywnego procesu podejmowania i realizacji decyzji taktycznych i strategicznych w tym zakresie. Autor dochodzi do wniosku, że należy go traktować jako samodzielne zjawisko prawne, które stanowi integralną część instrumentalnego komponentu systemu zarządzania bezpieczeństwem narodowym.

Słowa kluczowe: mechanizm administracyjnoprawny, interakcja, zapewnienie bezpieczeństwa, zapewnienie bezpieczeństwa narodowego, mechanizm, interesy narodowe, sektor bezpieczeństwa i obrony, system zarządzania bezpieczeństwem narodowym.

ADMINISTRATIVE AND LEGAL MECHANISM OF INTERACTION OF ENTITIES OF THE SECURITY AND DEFENSE SECTOR REGARDING ENSURING NATIONAL SECURITY: CONCEPTUAL AND OBJECTIVE DEFINITION

Andriy Varkhov

laureate of the Scientific Research

Institute of Public Law (Kyiv, Ukraine)

ORCID ID: 0000-0002-5637-2924

varkhovandrii@ukr.net

Abstract. It is formed that the purpose of this mechanism is represented through the dual meaning of its purpose. In a narrow sense, this is the formation of a legal framework for the implementation of joint activities of the subjects of the security and defense sector to identify, respond in a timely manner, take countermeasures and eliminate the consequences of threats to the national interests and values of Ukraine, as well as control their implementation. In a broad sense, this is the formation of an effective system for ensuring national security, strengthening the institutional capabilities of authorized entities for the most effective process of making and implementing tactical and strategic decisions in this area. It is generalized that it should be considered as an independent legal phenomenon, which is an integral part of the national security management process.

Key words: administrative and legal mechanism, ensuring national security, ensuring security, interaction, mechanism, national interests, national security management system, security and defense sector.

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ВЗАЄМОДІЇ СУБ'ЄКТІВ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ Й ОБОРОНИ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ: ПОНЯТТЄВА ТА ЦІЛЬОВА ВИЗНАЧЕНІСТЬ

Андрій Вархов

здобувач Науково-дослідного інституту

публічного права (Київ, Україна)

ORCID ID: 0000-0002-5637-2924

varkhovandrii@ukr.net

Анотація. Сформовано, що призначення цього механізму репрезентується через дуальне значення його мети. У вузькому розумінні – це формування правових рамок задля здійснення спільної діяльності суб'єктів сектору безпеки й оборони щодо виявлення, вчасного реагування, вжиття заходів протидії та ліквідації наслідків загроз національним інтересам та цінностям України, а також контроль їхнього виконання. У широкому розумінні – це формування ефективної системи забезпечення національної безпеки, зміцнення інституційних спроможностей уповноважених суб'єктів задля максимально результативного процесу прийняття і реалізації тактичних та стратегічних рішень у цій сфері. Узагальнено, що його необхідно розглядати як самостійне правове явище, яке є невід'ємною частиною інструментальної складової системи управління національною безпекою.

Ключові слова: адміністративно-правовий механізм, взаємодія, забезпечення безпеки, забезпечення національної безпеки, механізм, національні інтереси, сектор безпеки й оборони, система управління національною безпекою.

Постановка проблеми. У низці наук не тільки технічного, а й гуманітарного циклу дуже часто зустрічається поняття «механізм». В процесі розширення діапазону свого вживання він інтегрувався в категоріальний апарат права, ставши його невід'ємною частиною. Можна вважати, що без застосування категорії «механізм» описовий опис низки правових явищ є неповним, а в деяких випадках – узагалі неможливим (Альберда, 2013: 65). Саме з цією категорією пов'язують ефективність здійснення правового впливу на суспільні відносини. Сфера національної безпеки не є тому виключенням, адже пронизала низкою таких, що мають бути належним чином врегульованими та забезпеченими. Зокрема наразі досить актуальним є питання організації та здійснення спільної діяльності суб'єктів сектору безпеки й оборони щодо забезпечення національної безпеки, оскільки характер її загроз здебільшого унеможливує ефективну протидію ним відособлено, потребує побудови стійких та ефективних механізмів співпраці (Порядок взаємодії суб'єктів забезпечення кібербезпеки під час реагування на кіберінциденти/кібератаки, 2022).

Це дослідження має за мету визначити поняття адміністративно-правового механізму взаємодії суб'єктів сектору безпеки й оборони щодо забезпечення національної безпеки, а також розкрити його основне призначення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Представлена до аналізу проблематика відзначається якісним теоретичним підґрунтям загального спрямування. Йдеться про розкриття змісту та сутності адміністративно-правового механізму регулювання різноманітних сфер життєдіяльності держави та суспільства такими вченими як: С. Альфоров, Т. Альберда, Д. Бараненко, В. Галуцько, Д. Гудков, І. Дьомін, Л. Золотухіна, А. Комзюк, С. Лазаренко, А. Миколаєць, В. Миргород-Карпова, С. Науменко, О. Остапенко, А. Русецький, О. Стукаленко, О. Ткаченко тощо. Своєю чергою, окремі аспекти забезпечення національної безпеки України розкрито в межах праць таких науковців як: О. Власюк, Л. Наливайко, М. Недюха, М. Федорін, М. Шевченко та ін. Попри це категорійно-поняттєва визначеність адміністративно-правового механізму взаємодії суб'єктів сектору безпеки й оборони щодо забезпечення національної безпеки досі є відкритим питанням, що немає наукового висвітлення.

Виклад основного матеріалу. У поняття адміністративно-правового механізму вченими закладається, як приклад, таке його трактування як:

- система правових засобів, які інтегровані та організовані таким чином, що дозволяють уповноваженим суб'єктам послідовно та ефективно здійснювати діяльність за допомогою заходів організаційно-правового характеру та заходів адміністративного примусу (Альфоров, 2011; Комзюк, 2002);

- засоби функціонування єдиної системи адміністративно-правового регулювання з метою забезпечення прав, свобод і публічних законних інтересів фізичних та юридичних осіб, функціонування громадянського суспільства і держави (Галуцько, 2010: 92-93);

- система наділених владними повноваженнями суб'єктів (органи державної влади і управління) щодо застосування правових засобів з метою правового впливу на суспільні відносини в інтересах фізичних і юридичних осіб (Остапенко, 2010: 145);

- сукупність правових і організаційних засобів (інструментів), спрямованих (Ткаченко, 2008: 14) на виконання конкретного завдання суб'єкта владних повноважень;

- система адміністративно-правових засобів, які спрямовані на врегулювання суспільних відносин, що представляє собою процес, що містить визначені стадії (етапи) реалізації та елементи (складові частини) (Дьомін, 2011: 14);

- взаємопов'язана та взаємозалежна система заходів та засобів, що реалізуються органами державної влади та місцевого самоврядування, в порядку та в межах встановлених адміністративно-правовими нормами, з метою створення усіх необхідних умов для ефективного здійснення (Миргород-Карпова, 2018: 137) певної діяльності;

- визначена законом сукупність взаємопов'язаних адміністративно-правових засобів, за допомогою яких здійснюється регулюючий вплив на суспільні відносини (Гудков, 2018: 72);

- складна комплексна структурована система врегулювання відносин між органами публічного управління та суб'єктами владного впливу (Золотухіна, 2019: 63);

- цілісна система правових засобів, що характеризується єдністю взаємозумовлених та взаємозалежних елементів (Лазаренко, 2015: 99).

Причому як правило, адміністративно-правовий механізм визначається вченими через сукупність адміністративно-правових засобів, що визначені положеннями чинного законодавства як такі, що можуть чинити вплив на розвиток певного кола суспільних відносин. Узагальнено, вони є чинниками, що забезпечують ефективне виконання конкретної функції держави.

У контексті застосування цього правового концепту до явища взаємодії, можемо навести, наприклад, такі точки зору науковців:

- адміністративно-правовий механізм взаємодії та координації діяльності правоохоронних органів на регіональному є сукупністю складних елементів, які мають правовий, соціально-економічний та організаційно-управлінський характер, які у своїй сукупності дають змогу налагодити ефективну взаємодію правоохоронних органів на регіональному рівні (Русецький, 2018: 154);

- адміністративно-правовий механізм взаємодії експертних установ з правоохоронними органами є сукупністю взаємопов'язаних адміністративно-правових засобів, способів і форм, за допомогою яких здійснюється регулювання спільної діяльності експертних установ з правоохоронними органами (Науменко, 2018: 119);

– адміністративно-правовий механізм взаємодії держави та громадськості у сучасній Україні – це заснована на адміністративно-правових вимогах та сформована завдяки застосуванню адміністративно-правового інструментарію, система взаємопов'язаних елементів, яка включає адміністративно-правові засоби, за допомогою яких забезпечується адміністративно-правове закріплення, охорона та захист взаємодії між державою та громадськістю, ефективне та системне встановлення взаємного зв'язку між наведеними суб'єктами, налагодження постійної комунікації, з'ясування потреб громадськості, з огляду на які спрямовується публічне адміністрування, а також поєднання спільних ресурсів для вирішення завдань загальносуспільного значення (Миколаєць, 2021: 79);

– адміністративно-правовий механізм взаємодії у будівництві є урегульованою нормами права діяльністю регуляторних і контрольно-наглядових органів у галузі будівництва з іншими державними органами, органами місцевого самоврядування, громадянами, їх об'єднаннями, громадськими спілками, а також підприємствами, установами, організаціями, здійснюваної у межах їх компетенції та спрямованої на повну реалізацію їх прав та обов'язків з метою досягнення максимально ефективних результатів забезпечення публічних і приватних інтересів учасників цих відносин та дотримання законності (Стукаленко, 2016: 14);

– адміністративно-правовий механізм взаємодії центральних органів виконавчої влади і громадянського суспільства є важливим чинником демократизації держави, що забезпечує ефективність прийнятого публічно-управлінського рішення, сприйняття його з боку громадян і формування правової системи на основі ціннісного визначення прав і свобод людини та громадянина, захисту їхніх законних інтересів (Бараненко, 2020: 134).

Отже, аналіз наукових позицій дає можливість узагальнити, що під адміністративно-правовим механізмом взаємодії суб'єктів сектору безпеки й оборони щодо забезпечення національної безпеки слід розуміти сукупність адміністративно-правових засобів, що об'єднують комплекс реалізованих суб'єктами забезпечення національної безпеки нормативних, організаційних та контрольно-наглядових дій, спрямованих на забезпечення належних умов (засад), принципів, правил, стандартів та процедур функціонування процесу реалізації взаємовідносин між суб'єктами сектору безпеки й оборони України під час виконання ним функціональних обов'язків.

З огляду на зазначене можемо припустити, що у вузькому розумінні метою цього механізму є формування правових рамок задля здійснення спільної діяльності суб'єктів сектору безпеки й оборони щодо виявлення, вчасного реагування, вжиття заходів протидії та ліквідації наслідків загроз національним інтересам та цінностям України, а також контроль їхнього виконання.

У широкому розумінні мету адміністративно-правового механізму взаємодії суб'єктів сектору безпеки й оборони щодо забезпечення національної безпеки слід виокремлювати шляхом аналізу необхідності функціонування системи забезпечення національної безпеки України загалом.

Так згідно з положеннями наукової доктрини, система забезпечення національної безпеки України функціонує задля трансформації політики національної безпеки у цілеспрямовану на основі чинного законодавства діяльність (Наливайко, 2009: 220). Причому ця система є не просто сукупність взаємодіючих структур, а й певний процес формування правового поля та прийняття політичних рішень у сфері забезпечення національної безпеки (Шевченко, 2014: 15). Сьогодні така система в Україні перебуває на стадії формування, і можна говорити тільки про її окремі елементи. Враховуючи значну динаміку змін зовнішнього та внутрішнього середовищ, у сфері національної безпеки необхідно забезпечити безперервність їх моніторингу та аналізу із застосуванням новітніх інформаційно-комунікаційних технологій, що дасть змогу своєчасно ухвалювати стратегічні рішення. При цьому головна вимога до моніторингу полягає в тому, що інформація має віддзеркалювати реальний стан геополітичної, геоекономічної та геостратегічної ситуацій у світі, тенденції їх змін у довгостроковій перспективі (Власюк, 2016: 12).

Тому слід погодитись із думкою деяких вчених, які стверджують, що національною безпекою варто управляти, а не її забезпечувати, адже управління передбачає гнучке реагування на загрози та небезпеки, поєднання раціонального задоволення потреб з реалізацією відповідних заходів, виходячи з можливостей держави, звичайно, ґрунтуючись на необхідності постійного контролю за станом та динамікою розвитку сфери безпеки (Недюха, Федорін, 2010: 27).

На такій концепції наполягають і країни-учасниці ОБСЄ та виконавчі структури цієї Організації, адже саме управління сектором безпеки відіграє важливу роль в запобіганні конфліктам, в питаннях раннього попередження, кризового менеджменту та в процесах побудови миру і у сфері пост-конфліктного відновлення (Управління та реформування сектора безпеки (УРСБ): Рекомендації для співробітників ОБСЄ, 2016).

Тобто метою адміністративно-правового механізму взаємодії суб'єктів сектору безпеки й оборони щодо забезпечення національної безпеки у широкому розумінні є формування ефективної системи здійснення цієї діяльності, зміцнення інституційних спроможностей уповноважених суб'єктів задля максимально результативного процесу прийняття та реалізації тактичних та стратегічних рішень у цій сфері.

Висновки. На основі думок вчених нам вдалося визначити поняття адміністративно-правового механізму взаємодії суб'єктів сектору безпеки й оборони щодо забезпечення національної безпеки. Ми переконані, що призначення цього механізму репрезентується через дуальне значення його мети. Узагальнюючи його необхідно розглядати як самостійне правове явище, яке є невід'ємною частиною інструментальної складової системи управління національною безпекою.

Список використаних джерел:

1. Адміністративне право України в сучасних умовах (виклики початку XXI століття) : монографія ; за заг. ред. В. Галунька. Херсон: Херсон. міська друкарня, 2010. 378 с.
2. Алфьоров С. Адміністративно-правовий механізм протидії корупції в органах внутрішніх справ : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07; Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2011. 38 с.
3. Альберда Т. Механізм як загальнонаукова і правова категорія («правовий механізм»). *Молодий вчений*. № 2(02). 2013. С. 64–68.
4. Бараненко Д. Адміністративно-правові аспекти взаємодії центральних органів виконавчої влади і громадянського суспільства. *Право і суспільство*. 2020. № 6-2. Ч. 1. С. 128–135.
5. Власюк О. Національна безпека України: еволюція проблем внутрішньої політики : Вибр. наук. праці. К. : НІСД, 2016. 528 с.
6. Гудков Д. Адміністративно-правові засоби запобігання і протидії корупції : дис...канд. юрид. наук.: 12.00.07; Держ. ун-т. Суми, 2018. 249 с.
7. Дьомін І. Адміністративно-правові засади запобігання та протидії корупції міліцією України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07; Відкритий міжнар. ун-т «Україна». Київ, 2011. 19 с.
8. Золотухіна Л. Адміністративно-правовий механізм забезпечення реалізації публічного інтересу. *In: Jurnalul juridic national: teorie și practică*. 2019, № 4(38), pp. 61–64.
9. Комзюк А. Заходи адміністративного примусу в правоохоронній діяльності міліції: поняття, види та організаційно-правові питання реалізації: моногр. Х.: Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2002. 336 с.
10. Лазаренко С. Аналіз законодавчо-правового регулювання запобігання та протидії корупції в сфері освіти в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. № 2. С. 97–100.
11. Миколаєць А. Визначення сутності адміністративно-правового механізму взаємодії держави та громадськості у сучасній Україні. *Соціальне право*. 2021. № 1. С. 74–80.
12. Миргород-Карпова В. Адміністративно-правовий механізм забезпечення контролю за міжнародними фінансами в Україні: дис. ... канд. юрид. наук, спец.: 12.00.07. Суми: СумДУ, 2018. 258 с.
13. Наливайко Л. Державний лад України: теоретико-правова модель : монографія. Х. 2009. 598 с.
14. Науменко С. Щодо змісту адміністративно-правового механізму взаємодії експертних установ з правоохоронними органами. *Юридичний бюлетень*. 2018. № 6. С. 116–122.
15. Недюха М., Федорін М. Деякі правові аспекти управління системою забезпечення національної безпеки України. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2010. № 2. С. 24–29.
16. Остапенко О. Наукові уявлення про механізм адміністративно-правового регулювання. *Наук. вісн. Львів. держ. ун-ту внутр. справ*. 2010. Вип. 2. С. 142–149.
17. Порядок взаємодії суб'єктів забезпечення кібербезпеки під час реагування на кіберінциденти/кібератаки: Рішення Національного координаційного центру кібербезпеки від 22 вересня 2022 року. *РНБО*, 2022.
18. Русецький А. Поняття адміністративно-правового механізму взаємодії та координації діяльності правоохоронних органів на регіональному рівні. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2018. Вип. 5. Т. 2. С. 149–155.
19. Стукаленко О. Адміністративно-правове забезпечення будівельної галузі: теоретико-правові та праксеологічні засади: дис... д-ра юрид. наук. Дніпро. Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2016. 513 с.
20. Ткаченко О. Адміністративно-правові засади протидії корупції в органах внутрішніх справ : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07; Ін-т з-ва Верховної Ради України. Київ, 2008. 22 с.
21. Управління та реформування сектора безпеки (УРСБ): Рекомендації для співробітників ОБСЄ. *ОБСЄ*, 2016. URL: <https://www.osce.org/files/f/documents/a/e/253156.pdf>
22. Шевченко М. Функції та завдання системи забезпечення національної безпеки України в сучасних умовах. *Науково-інформаційний вісник Академії національної безпеки*. 2014. № 3–4. С. 14–24.

References:

1. Halunka, V. (red.). (2010). *Administrativne pravo Ukrainy v suchasnykh umovakh (vyklyky pochatku XXI stolittia)* [Administrative law of Ukraine in modern conditions (challenges of the beginning of the XXI century)]: monohrafiia. Kherson: Kherson. miska drukarnia, 378 p. [in Ukrainian].
2. Alforov, S. (2011). *Administrativno-pravovyi mekhanizhm protydii koruptsii v orhanakh vnutrishnikh sprav* [Administrative and legal mechanism of combating corruption in internal affairs bodies]: avtoref. dys. ... d-ra yuryd. nauk : 12.00.07; Khark. nats. un-t vnutr. sprav. Kharkiv, 38 p. [in Ukrainian].
3. Alberda, T. (2013). *Mekhanizhm yak zahalnonaukova i pravova katehoriia («pravovyi mekhanizhm»)* [Mechanism as a general scientific and legal category ("legal mechanism")]. *Molodyi vchenyi*. № 2(02). pp. 64–68. [in Ukrainian].
4. Baranenko, D. (2020). *Administrativno-pravovi aspekty vzaiemodii tsentralnykh orhaniv vykonavchoi vlady i hromadianskoho suspilstva* [Administrative and legal aspects of the interaction of central bodies of executive power and civil society]. *Pravo i suspilstvo*. № 6-2. Ch. 1. pp. 128–135. [in Ukrainian].
5. Vlasiuk, O. (2016). *Natsionalna bezpeka Ukrainy: evoliutsiia problem vnutrishnoi polityky* [National security of Ukraine: evolution of domestic policy problems]: Vybr. nauk. pratsi. K. : NISD, 528 p. [in Ukrainian].
6. Hudkov, D. (2018). *Administrativno-pravovi zasoby zapobihannia i protydii koruptsii* [Administrative and legal means of prevention and countermeasures against corruption]: dys...kand. yuryd. nauk.: 12.00.07; Derzh. un-t. Sumy, 249 p. [in Ukrainian].
7. Domin, I. (2011). *Administrativno-pravovi zasady zapobihannia ta protydii koruptsii militsiiei Ukrainy* [Administrative and legal principles of prevention and countermeasures against corruption by the militia of Ukraine]: avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.07; Vidkrytyi mizhnar. un-t «Ukraina». Kyiv, 19 p. [in Ukrainian].

8. Zolotukhina, L. (2019). Administratyvno-pravovyi mekhanizm zabezpechennia realizatsii publicznego interesu [Administrative and legal mechanism for ensuring the realization of public interest]. In: *Jurnalul juridic national: teorie și practică*. № 4(38), pp. 61–64. [in Ukrainian].
9. Komziuk, A. (2002). Zakhody administratyvnoho prymusu v pravookhoronni diialnosti militsii: poniattia, vydy ta orhanizatsiino-pravovi pytannia realizatsii [Measures of administrative coercion in law enforcement activities of the police: concepts, types and organizational and legal issues of implementation]: monohr. X.: Vyd-vo Nats. un-tu vnutr. sprav, 336 p. [in Ukrainian].
10. Lazarenko, S. (2015). Analiz zakonodavcho-pravovoho rehuliuвання zapobihannia ta protydii koruptsii v sferi osvity v Ukraini [Analysis of legislative and legal regulation of prevention and counteraction of corruption in the sphere of education in Ukraine]. *Investysii: praktyka ta dosvid*. № 2. pp. 97–100. [in Ukrainian].
11. Mykolaiets, A. (2021). Vyznachennia sutnosti administratyvno-pravovoho mekhanizmu vzaiemodii derzhavy ta hromadskosti u suchasni Ukraini [Determination of the essence of the administrative-legal mechanism of interaction between the state and the public in modern Ukraine]. *Sotsialne pravo*. № 1. pp. 74–80. [in Ukrainian].
12. Myrhorod-Karpova, V. (2018). Administratyvno-pravovyi mekhanizm zabezpechennia kontroliu za mizhnarodnymy finansamy v Ukraini [Administrative and legal mechanism for ensuring control over international finances in Ukraine]: dys. ... kand. yuryd. nauk, spets.: 12.00.07. Sumy: SumDU, 258 p. [in Ukrainian].
13. Nalyvaiko, L. Derzhavnyi lad Ukrainy: teoretyko-pravova model [State system of Ukraine: theoretical and legal model]: monohrafiia. X. 2009. 598 p. [in Ukrainian].
14. Naumenko, S. (2018). Shchodo zmistu administratyvno-pravovoho mekhanizmu vzaiemodii ekspertnykh ustanov z pravookhoronnykh orhanamy [Regarding the content of the administrative-legal mechanism of interaction between expert institutions and law enforcement agencies]. *Yurydychnyi biuleten*. № 6. pp. 116–122. [in Ukrainian].
15. Nediukha M., Fedorin, M. (2010). Deiaki pravovi aspekty upravlinnia systemoiu zabezpechennia natsionalnoi bezpeky Ukrainy [Some legal aspects of managing the system of ensuring national security of Ukraine]. *Visnyk Natsionalnoi akademii prokuratury Ukrainy*. № 2. pp. 24–29. [in Ukrainian].
16. Ostapenko, O. (2010). Naukovi uiavlennia pro mekhanizm administratyvno-pravovoho rehuliuвання [Scientific ideas about the mechanism of administrative and legal regulation]. *Nauk. visn. Lviv. derzh. un-tu vnutr. sprav*. Vyp. 2. pp. 142–149. [in Ukrainian].
17. Poriadok vzaiemodii subiektiv zabezpechennia kiberbezpeky pid chas reahuvannia na kiberintsydeny/kiberataky [Procedure for interaction of cyber security entities during response to cyber incidents/cyber attacks]: Rishennia Natsionalnoho koordynatsiinoho tsentru kiberbezpeky vid 22 veresnia 2022 roku. RNBO, 2022. [in Ukrainian].
18. Rusetskyi, A. (2018). Poniattia administratyvno-pravovoho mekhanizmu vzaiemodii ta koordynatsii diialnosti pravookhoronnykh orhaniv na rehionalnomu rivni [The concept of the administrative-legal mechanism of interaction and coordination of law enforcement agencies at the regional level]. *Naukovyi visnyk publicznego ta pryvatnoho prava*. Vyp. 5. T. 2. pp. 149–155. [in Ukrainian].
19. Stukalenko, O. (2016). Administratyvno-pravove zabezpechennia budivelnoi haluzi: teoretyko-pravovi ta prakseolohichni zasady [Administrative and legal provision of the construction industry: theoretical-legal and praxeological foundations]: dys... d-ra yuryd. nauk. Dnipro. Dnipropetrovskyi derzhavnyi universytet vnurishnikh sprav, 513 p. [in Ukrainian].
20. Tkachenko, O. (2008). Administratyvno-pravovi zasady protydii koruptsii v orhanakh vnurishnikh sprav [Administrative and legal principles of combating corruption in internal affairs bodies]: avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.07; In-t z-va Verkhovnoi Rady Ukrainy. Kyiv, 22 p. [in Ukrainian].
21. Upravlinnia ta reformuvannia sektora bezpeky (URSB): Rekomendatsii dlia spivrobotnykiv OBSIe [Security Sector Management and Reform (SSM)]. OBSIe, 2016. URL: <https://www.osce.org/files/f/documents/a/e/253156.pdf> [in Ukrainian].
22. Shevchenko, M. (2014). Funktsii ta zavdannia systemy zabezpechennia natsionalnoi bezpeky Ukrainy v suchasnykh umovakh [Functions and tasks of the national security system of Ukraine in modern conditions]. *Naukovo-informatsiyni visnyk Akademii natsionalnoi bezpeky*. № 3–4. pp. 14–24. [in Ukrainian].